A stylized, light-colored illustration of a plant with a central stem, several leaves, and a cluster of small, round buds or flowers at the top. The illustration is positioned on the left side of the slide, partially overlapping the dark brown background.

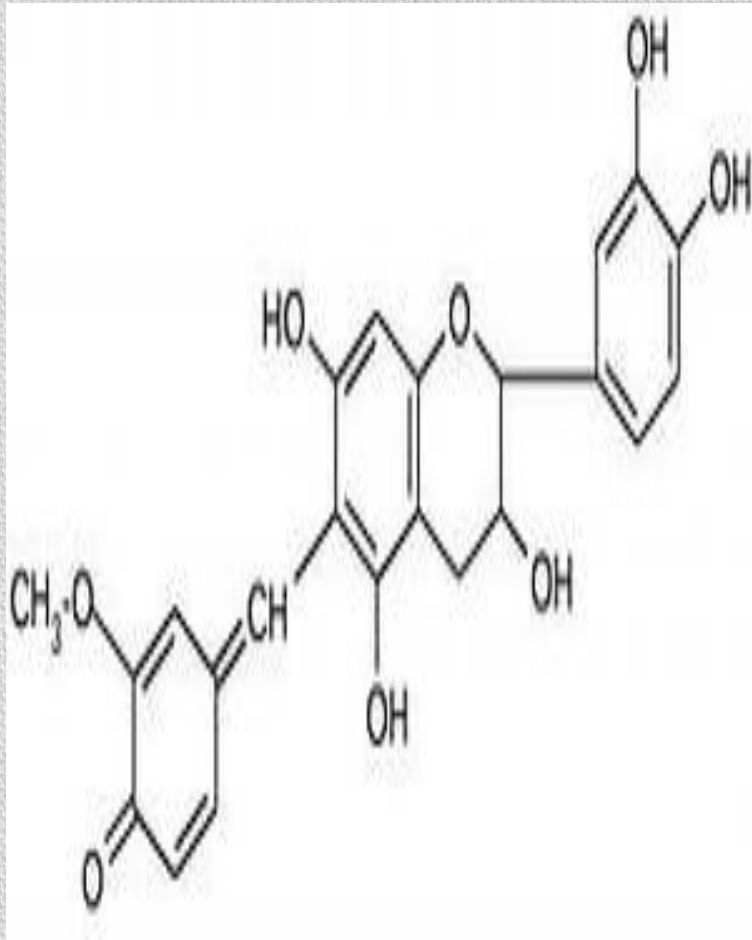
ТАҚЫРЫБЫ: ҚҰРАМЫНДА ИЛІК ЗАТТАРЫ БАР
ДӘРІЛІК ӨСІМДІК ШИКІЗАТТАРЫН ТАЛДАУ
(СЫРТҚЫ БЕЛГІЛЕРІ, МИКРОСКОПИЯСЫ,
САПАЛЫҚ РЕАКЦИЯЛАРЫ (ХРОМАТОГРАФИЯЛЫҚ
АНЫҚТАУ), ФАРМАКОПЕЯЛЫҚ ӘДІСТЕМЕ
БОЙЫНША ИЛІК ЗАТТАРДЫ САНДЫҚ АНЫҚТАУ).

Орындаған: Абдаразакова С.Ә.

ЖОСПАР:

- **I. Кіріспе.**
- **II. Негізгі бөлім:**
 - *1. Иілік заттар туралы жалпы түсінік. Жіктелуі.*
 - *2. Иілік заттарды бөліп алу.*
 - *3. Медицинада қолданылуы.*
- **III. Қорытынды.**
- **IV. Пайдаланылған әдебиеттер.**

Иілік заттар

- Иленбеген теріні илеу қабілеті бар өсімдік полифенолдарының тобы.

Иілік заттардың илеу қабілеті олардың терінің ақуызы коллагенмен байланысқа түсу арқылы шіруге қарсы тұрақты құрылым түзуіне байланысты.

Иілік заттарды келесі топтарға бөледі:

Конденсирленген иілік заттар

- Негізінен катехиндер полимерлері немесе лейкоцианидиндер полимерлері.

Гидролизденетін иілік заттар

- Ерітілген қышқылдармен әсер еткенде жәй фенолды табиғи қосылыстар түзіп ыдырайтын заттар.

Біріншілік фенолды қосылыстарды толық гидролиздеу арқылы түзілген заттардың құрылысына баайланысты келесіге бөлінеді:

- Галла иілік заттары
 - Галла немесе дигалла қышқылдарының глюкозамен күрделі эфирлері.
- Эллаго иілік заттары
 - Гидролиз нәтижесінде фенол қалдықтары күйіндегі заттар.

Иілік заттардың физикалық қасиеттері:

Суда ерігенде коллоидты ерітінділер пайда болатын аморфты қосылыстар. Органикалық еріткіштерде ацетонда, этил спиртінің және этилді эфир қоспасында ериді, хлороформда, бензолда ерімейді.

Бөліп алу:

- 10 мл су
- 10 г ұсақталған ДӨШ
- 20-30 минут
- Су моншасында қыздырады
- Сараптама жүргізеді.
- Мақта арқылы сүзіп тұндырады

Иілік заттары бар дәрілік өсімдіктердің медицинада қолданылуі:

Дубильные вещества в медицине

Внутри принимают
при:

- заболеваний желудочно-кишечного тракта
- отравлении солями металлов
- отравлении растительными ядами

Наружно назначают
при:

- воспалении слизистых оболочек
- ожогах
- кровотечениях

Тұтқыр, қанды қалыптастыратын, бактерияға қарсы, жара жазатын, суыққа қарсы дәрі ретінде қолданылады.

Түрік галлалары – Галлы турецкие – Gallae Turcicae
Лузитан емені - Дуб лузитанский - Quercus lusitanica
Шамшаттар тұқымдасы – семейство буковые – Fagaceae

- **Сипаттамасы. Бұталы өсімдік немесе ағаш. Қоздырғышы – Сунірс туысына жататын жаңғақ жәндігі.**

Таралуы

- Балканда, Азияда, Иранда кездеседі.

Дәрілік шикізаты

- Галларын күзде жинайды. Олар жасыл түсті, жұмсақ, сөлді, домалақ пішінді.

Қолданылуы

- Танин және оның препараттарын алуда.

Қытай галлалары – Галлы китайские – Gallae Chinensis
Жартылай қанатты сумах – Сумах полуокрыленный – Rhus semialata
Сумахтар тұқымдасы – семейство сумаховые - Anacardiaceae

• **Сипаттамасы:** Қоздырғышы – жібек құртының бір түрі. Галланың өсуі көпіршік пайда болуымен басталып бірте – бірте олар үлкейіп өсе бастайды.

Таралуы

- Қытайда, Жапонияда, Индияда.

Дәрілік шикізаты

- Ерекше кесінді, жұқа қабықты, жеңіл түзінділер. Сыртынан сұр – бурыл түсті, ішкі жағы ашық – бурыл түсті, беті тегіс.

Қолданылуы

- Танин және оның препараттарын алуда.

Емен қабығы – Кора Дуба – Cortex Quercus
Кәдімгі емен – Дуб обыкновенный – Quercus robur
Шамшаттар тұқымдасы – семейство буковые – Fagaceae

- **Сипаттамасы.** Биіктігі 40 м жақсы тармақталған ірі тамыры, кең жайылған діңі, бұрыл – қоңыр түсті, жарылған тоз қабаты бар ағаш. Гүлдері біржынысты, жапырағы кезекті орналасқан, қауырсынды салалы.

Таралуы

- ТМД-ның Европалық бөліктерінде, Кавказда, Сібірде, Ақтөбе, Алматы облыстарында, Орал өзендері жағалауларында.

Дәрілік шикізаты

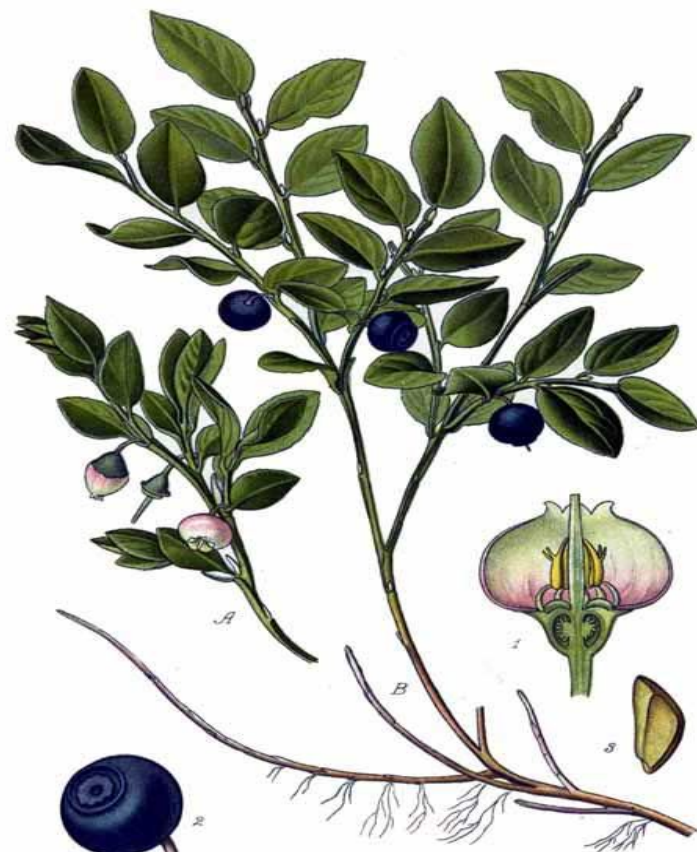
- Жас бұталарының қабығын ерте көктемде өсімдік бойында сөл жүретін кезеңінде жинайды.

Қолданылуы

- Қабынуға қарсы және бырыстырғыш дәрі ретінде стоматитте, гингивитте, созылмалы фарингитте, қызыл иектің қабынуында, тері ауруында, күйгенде.

Қаражидек жемістері – плоды черники – Fructus Myrtilli
Кәдімгі қаражидек – Черника обыкновенная – Vaccinium myrtillus
Итбүлдіргендер тұқымдасы – семейство брусничные - Vacciniaceae

- **Сипаттамасы:** Биіктігі 15-40 см жапырақтары кезекті орналасқан жұқа, шеттері ара тісті бұталы өсімдік. Гүлдері жеке дара, жапырақ қуысына орналасқан. Жемісі сәлді, ені 10 мм, домалақ қара – көгілдір түсті.

PL. 203.
Airelle Myrtille. Vaccinium Myrtillus L.

Таралуы

- Тундрада жиі кездеседі. Қазақстанда Көкшетау облысы, Алтайда, Тарбағатайда.

Дәрілік шикізаты

- Піскен, жақсы кептірілген жиделері.

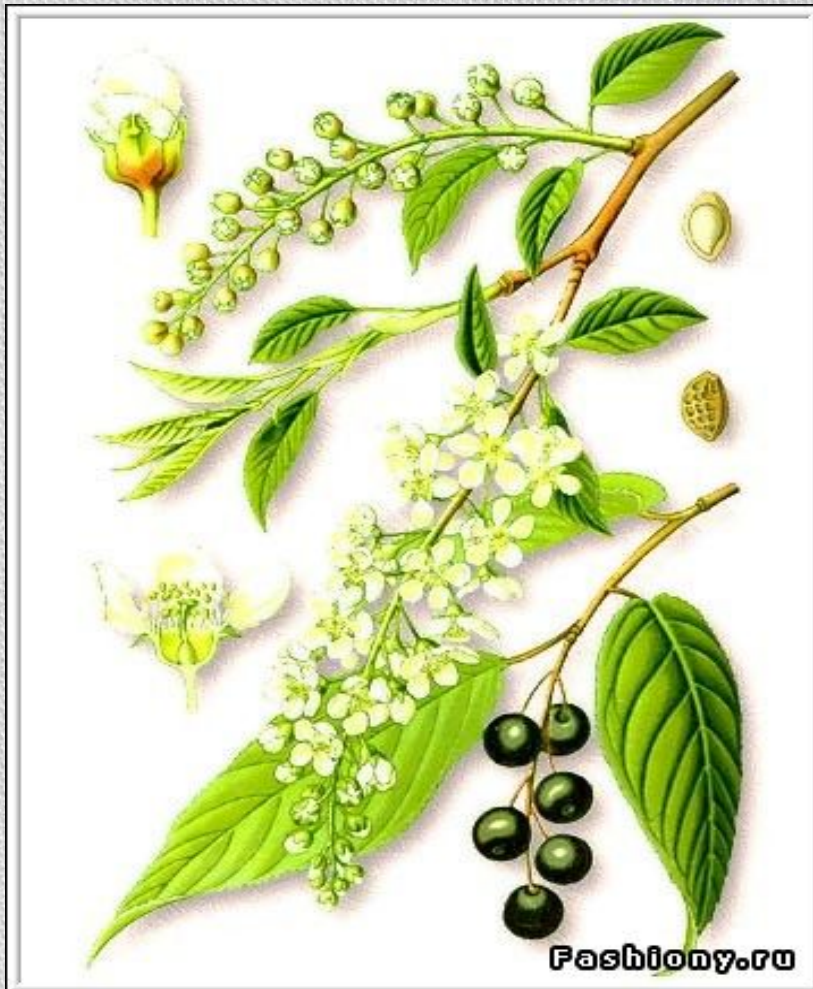
Қолданылуы

- Асқазан – ішек ауруларында бырыстырғыш дәрмек ретінде қолданылады..

Мойыл жемістері – плоды черемухи – Fructus Padi

Кәдімгі мойыл – Черемуха обыкновенная – Padus Avium

Раушангүлділер тұқымдасы – семейство розоцветные – Rosaceae

• **Сипаттамасы:**

жапырақтары жұмыртқа – қияқты формалы кезекті орналасқан, хош иісті, шашақ гүлдерінің басы салбыраңқы орналасқан, қара түсті. Ұсақ сүйекше жемістерінің дәмі өте күшті бырыстырғыш болып келеді.

Таралуы

- Қазақстанда Көкшетау облысы, Алтайда, Тарбағатайда, Тобыл, Есіл, Ертісте.

Дәрілік шикізаты

- Піскен, жақсы кептірілген сүйекше жемістері.

Қолданылуы

- Ішек ауырғанда бырыстырғыш дәрмек ретінде қолданылады..

Пайдаланылған әдебиеттер:

- *«Фармакогнозия» Б.Қ.Махатов, Ә.Қ. Патсаев, К.К.Орынбасарова, Ж. Ақдишаева., Шымкент, 2011. 492б.*
 - ҚР МФ.
- Машковский М.Д. «Лекарственные средства», 2008.
- Пронченко Г.Е. «Лекарственные растительные средства», 2002.
 - Интернет. google